

ITMS kód Projektu: 26140230002

ITMS kód Projektu: 26120130002

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

PROFESIJNÝ A KARIÉROVÝ RAST
pkrmpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Prioritná os:	Prioritná os 2 – Ďalšie vzdelávanie ako nástroj rozvoja L'Z Prioritná os 4 – Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť BSK
Opatrenie:	2.1 Podpora ďalšieho vzdelávania 4.2 Zvyšovanie konkurencieschopnosti Bratislavského kraja prostredníctvom rozvoja terciárneho a ďalšieho vzdelávania
Prijímateľ:	Metodicko-pedagogické centrum
Názov projektu:	Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov
Kód ITMS projektu:	26140230002, 26120130002
Aktivita:	2.2 Tvorba a akreditácia programov kontinuálneho vzdelávania PZ a OZ

Program kontinuálneho vzdelávania

Výchova k manželstvu a rodičovstvu a etike intímnych vzťahov

Ing. Henrieta Crkoňová

Metodicko-pedagogické centrum,
Bratislava

Názov vzdelávacieho programu: **Výchova k manželstvu a rodičovstvu a etike intímnych vzťahov**

Zdôvodnenie vzdelávacieho programu:

Reformne naštartované slovenské školstvo ešte stále naráža na rozdielnosť potrieb spoločnosti, jej očakávaní od škôl a reality v nich. Školskými reformami žijú prakticky všetky krajiny sveta a tlak na školu nie je len v oblasti didaktickej, ale hlavne výchovnej. Vo výchove je obrovský nedocenený, nedostatočne využitý potenciál. Aj týmto vzdelávacím programom poukazujeme na nevyhnutnosť posilňovať metódy výchovy, viac pozornosti venovať prežívaniu, rozvíjaniu hodnotových systémov, motivácie, emocionálnej a sociálnej inteligencie detí a mládeže, rozvíjaniu pozitívnych čŕt, funkcií, vlastností osobnosti a dodávame, že i postojov a kritického myslenia v oblasti ľudskej sexuality ako neoddeliteľnej súčasti rozvoja osobnosti v celej jej štruktúre.

Dlhodobo sme svedkami zlyhávania rodiny, ktorá nedokáže plniť samozrejme výchovné úlohy o čom svedčí vysoká rozvodovosť, zanedbávanie rodičovských povinností. Na uvedené javy poukazuje aj jedinečná národná štúdia Nadácie pre deti Slovenska o *novovynárajúcich sa potrebách detí* (NPD) a mládeže na Slovensku a meniacom sa koncepte ich detstva (T. Piovarčiová et al, 2010) akcentujú kritické oblasti života našich detí a mládeže. Kritickými oblasťami sú demografické štatistiky, diverzifikácia spoločnosti a jej prehlbujúci sa multikulturalizmus, necitlivé vnímanie inakosti a predsudkové stereotypné postoje voči migrantom, utečencom, ľuďom bez domova, deťom v detských domovoch, Rómom a absolútna neinformovanosť o téme ľudskej sexuality vo všetkých vekových skupinách a hlavne v zraniteľných a sociálne ohrozených skupinách marginalizovaných rómskych komunit a detí zo sociálne znevýhodňujúceho prostredia! Ďalšou kritickou oblasťou je stav slovenskej rodiny, v ktorej vyrastajú naše deti, zhoršujúci sa zdravotný stav detí (poruchy prijímania potravy u dievčat, obezita, užívanie návykových látok - fajčenie a pitie alkoholu u čoraz menších detí a s tým súvisiaca strata zábran v oblasti sexuálneho správania), prevládajúce transmisívne edukačné stratégie v školách s absenciou rozvíjania špecifických profesijných kompetencií učiteľov zameraných na saturáciu NPD v rámci edukačného procesu založeného na holistickom prístupe. Štúdia jasne pomenúva kritické oblasti: malá angažovanosť rodičov vo výchove, nárast násillia, agresie a strachu z nich, zviditeľnenie rodovo podmieneného násillia, ktoré je výsledkom aj absentujúcej cielenej práce s rodovo citlivou výchovou a odbúravaním rodových stereotypov; príležitosti a ohrozenia IKT a médií, problematické trávenie voľného času a negatívne dôsledky súčasného životného štýlu na zdravie detí.

Za závažné zistenie a perspektívne riziko považujeme zhodne s autorkami štúdie fakty o nevyváženom náraste dievčenskej sily, sexualizovaného násillia a šikanovania v kombinácii s kyberšikanovaním medzi deťmi v školskom prostredí v čoraz nižších vekových skupinách, prejavovanie sexuality v nevhodnom čase a na nesprávnych miestach, pričom otvorenosť informácií o sexualite a sexe v médiách a IKT nie je vôbec vyvážená kultivovanou otvorenosťou v komunikácii o ľudskej sexualite medzi deťmi a dospelými, ako v škole, tak aj v rodinách. Učítelia ani rodičia nevedia s deťmi o tejto téme komunikovať!

V tejto súvislosti sú jasné potreby, ale nejasné riešenia a nedostatočné politické odpovede. A tak konštatujeme, že všadeprítomná sexualita pôsobí na každého (aj na naše maloleté deti sledujúce televízne vysielanie alebo „čítajúce na nete“) a len málokto dokáže všadeprítomný sex v rôznych podobách filtrovať. Ľudia na to reagujú rôzne: niektorí sa tešia, pretože na tom zarábajú, iní to vychutnávajú, ďalší ignorujú, a sú aj takí, ktorí proti tomu bojujú. Ak to s výchovou našich detí a mládeže

myslíme vážne, mali by sme hľadať odpovede a pokúsiť sa ponúknuť im ich aj v kvalitnej a primeranej výchove k manželstvu, rodičovstvu a etike intímnych partnerských vzťahov (VMRaEIV).

VMRaEIV má v tomto procese svoje významné, a nielen formálne, postavenie. Je dôležitá aj v prevencii sexuálneho zneužívania, sexualizovaného násillia, obchodovania s ľuďmi, zneužívania detí na prostitúciu a pornografiu, osvojovania si pravidiel bezpečného správania sa na sociálnych sieťach a v práci s internetom, pre optimalizáciu sociálnych vzťahov, pre rozvíjanie sociálno-komunikačných zručností, podporuje kritické vnímanie a hodnotenie komerčnej podoby sexuality v médiách. Mladí ľudia v súčasnosti majú oveľa slobodnejší priestor pre realizáciu sexuálnych vzťahov a o tom, kedy a ako do nich vstúpia, sa rozhodujú sami, bez konzultácií s autoritami. Ideologická kontroverznosť témy sexuálnej výchovy, nedostatok záujmu a vzdelávacích možností pre pedagógov/čky spôsobili, že jej úroveň na Slovensku zaostáva za väčšinou krajín EÚ a nenaplnia ľudsko-právne štandardy zo strany OSN. Výchova k zodpovednému rodičovstvu a etike intímnych vzťahov je nedostatočná, deti so sexom viac a skôr experimentujú, neovládajú riziká a základné fakty o tom, ako funguje ich telo.

Priebežnou analýzou výsledkov výskumov v oblasti sexuality na Slovensku (Ústav sociálnej komunikácie SAV Bratislava) a obsahu spomínanej Správy Nadácie detí Slovenska o tzv. „novovynárajúcich sa potrebách“ slovenských detí a zisťovaním potrieb a záujmu o ďalšie vzdelávanie učiteľov realizujúcich VMR na regionálnej úrovni v spolupráci s Ústavom sociálnej komunikácie SAV v Bratislave sa následne potvrdilo, že mnohí učitelia a učiteľky vnímajú a snímajú potreby detí po dôležitých a kvalifikovaných informáciách o ľudskej sexualite, partnerských vzťahoch, sexuálnych a reprodukčných právach. Zároveň pociťujú absenciu odborných i psycho–didaktických kompetencií pre jej efektívnu, systematickú a citlivú realizáciu.

V edukačnom procese preto preferujeme sociokonštruktivistický prístup – aktívnu formu učenia sa žiakov/čok a konštruovanie ich poznania na základe vlastnej aktivity, premýšľania, objavovania a zážitkového učenia sa, v ktorom učitelia/ky neodovzdávajú iba hotové informácie, ale projektujú vlastné učenie sa žiakov/čok v záujme rozvíjania kľúčových kompetencií s potenciálnou vlastnosťou neustále sa rozvíjať, ale iba v činnosti v ktoromkoľvek predmete na úrovni, ktorá je pre nich dosiahnuteľná a pripraviť ich tak na ďalšie vzdelávanie a uplatnenie v živote v spoločnosti. Podporujeme holistický prístup vo VMRaEIV, ktorý na základe vedecky relevantných informácií o všetkých aspektoch sexuality rozvíja potrebné kompetencie pre život mladých a ich schopnosť robiť informované rozhodnutia s plnou zodpovednosťou za ich dôsledky. Poukazuje na nesprávne vymedzovanie VMRaEIV len z hľadiska potenciálnych rizík. Takýto prístup nezodpovedá potrebám detí a mladých ľudí a nemá v ich živote často žiadny význam. VMRaEIV by mala byť súčasťou všeobecného vzdelania, len tak môže prispievať a podporovať zlepšenie zdravia. Aby to učitelia/ky dokázali, očakáva sa od nich v praxi optimálna pripravenosť v podobe definovaných očakávaných špecifických profesijných i ľudských kompetencií, otvorený prístup, pomoc, podpora a vôľa pomôcť deťom a mladým ľuďom zakomponovať sexualitu do svojej biografie ako hodnotu s výrazným etickým hodnotovým rozmerom.

V súlade s uvedenými potrebami ponúkame vzdelávací program v oblasti zlepšovania poskytovania holistickej VMRaEIV v súlade s východiskovými dokumentmi:

- **Medzinárodné zmluvy a záväzky SR** voči medzinárodne uznávaným ľudsko-právnym štandardom (OSN, WHO, EÚ a EK) a ich implementácie na národnej úrovni v programoch prijatých Vládou SR .
- **Koncepcia štátnej rodinnej politiky**, kde sú zahrnuté princípy VMR.
- **Komplexný program prevencie nákazy HIV/AIDS** v SR.
- **Národný program podpory zdravia.**

- **Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien** (CEDAW, OSN, 1979) zaručuje prístup k potrebným informáciám a vzdelaniu, pričom podľa Odporúčania CEDAW č. 21 sa plánovaním rodiny rozumie aj zaručená sexuálna výchova. Výbor pre odstránenie diskriminácie žien na svojom 41. zasadnutí (2008) prerokoval monitorovaciu správu SR o plnení CEDAW na Slovensku. V Záverečných zisťeniach Výboru pre odstránenie diskriminácie žien pre Slovensko výbor konštatuje: „Výbor je ďalej znepokojený nedostatočným prístupom k sexuálnej výchove na školách, ktorá nevyzerá, že by napĺňala potreby dievčat a chlapcov a prispievala k plneniu povinností zmluvného štátu v tomto smere“ a odporúča, aby zmluvný štát (Slovensko) „zabezpečil, že sexuálna výchova, zamierená na dievčatá aj chlapcov, bude široko podporovaná na školách.“
- **Dohovor o právach dieťaťa (OSN, 1979) v článku 24** zaväzuje štáty na prijímanie opatrení pre „rozvoj výchovy k plánovanému rodičovstvu a služieb“. Podrobnejšie princípy sexuálnych a reprodukčných práv mladistvých sú ďalej rozpracované v **Akčnom pláne Medzinárodnej konferencie OSN o populácii a rozvoji, prijatému v Káhire roku 1994 (OSN, 1994)**.
- **Európsky dohovor o ľudských právach** zaručuje deťom prístup k objektívnej sexuálnej výchove, čo potvrdil opakovane svojimi nálezmi Európsky súd pre ľudské práva. Napriek týmto medzinárodným záväzkom ako aj poznaniu, podloženému prieskumami o účinnosti a dôležitosti sexuálnej výchovy pre prevenciu rizikového správania mládeže úroveň tejto výchovy v SR stále nenapĺňa ani minimum z požiadaviek.
- **Európske štandardy pre sexuálnu výchovu (EK v spolupráci s WHO)** – predstavujú rámec pre špecialistov v školstve, zdravotníctve a sociálnych službách. Východiskami sú odporúčania Svetovej zdravotníckej organizácie v súvislosti so stúpajúcou mierou HIV a sexuálne prenosnými infekciami, neželaných tehotenstiev mladistvých...atď. Dokument bol vytvorený ako odpoveď na naliehavú potrebu štandardizovať nejaký rámec pre základy sexuálnej výchovy v európskom regióne. Materiál podporuje holistický prístup založený na pochopení vlastného hodnotového rámca a sexuality ako oblasti ľudského potenciálu, pomáha mladým rozvíjať základné zručnosti, ktoré im umožnia slobodne sa rozhodovať o svojej sexualite a vzťahoch v rôznych vývojových stupňoch a chrániť sa pred možnými rizikami. (Ch. Winkelman, 2010).
- **Koncepcia VMR a Učebné osnovy VMR** – schválené MŠ SR 29.6. 1998 č. 2493/1998-41 – posledná inovácia z 15.3.2010 (podľa nich je zaradenie učiva do jednotlivých ročníkov a určenie počtu hodín v kompetencii učiteľa /-lky). Z Koncepcie VMR vyplýva niekoľko odporúčaní, ktorých realizácia by mala prispieť k tomu, aby sa VMR stala organickou, cieľavedomou a systematickou súčasťou práce všetkých škôl, učiteľov a každodenného života v školách. V súčasnosti **chýba dôsledná analýza skutočného stavu** realizácie VMR v slovenských školách i **systematický model odbornej prípravy a ďalšieho vzdelávania** koordinátorov a učiteľov/liek realizujúcich VMR, ktorí by mali garantovať plnenie úloh Koncepcie VMR v jednotlivých školách v zmysle vyššie uvedených dokumentov.
- **Uznesenie Vlády SR č. 192 z marca 2008**, ktorým schválila **Národný program starostlivosti o deti a dorast v SR na roky 2008–2015** (bod B.1) – „zaradiť problematiku komerčného sexuálneho zneužívania detí do sexuálnej výchovy v základných školách“ a v časti 6., úloha 3 – „inovovať učebné osnovy VMR a navrhnúť zmenu všeobecne záväzných právnych predpisov na podporu výchovy k sexuálnemu zdraviu, plánovanému rodičovstvu, prevencii SPI (používanie kondómov), sexuálnemu zneužívaniu detí a mládeže a to s dopadom na žiakov 1. stupňa ZŠ.“

- **Štátny vzdelávací program a jeho prierezové témy:** osobnostný a sociálny rozvoj, mediálna výchova, multikultúrna výchova, ochrana života a zdravia a tvorba projektov a prezentačné zručnosti.
- **Vzorové Učebné osnovy Výchovy k manželstvu, rodičovstvu a etike intímnych vzťahov** (I. Lukšík, E. Poliaková, L. Rovňanová) zverejnené ako súčasť vzoru tvorby školských vzdelávacích programov v časti voliteľných predmetov (www.statpedu.sk).

Druh kontinuálneho vzdelávania

Špecializačné vzdelávanie

Forma kontinuálneho vzdelávania

Kombinovaná – prezenčná a dištančná

Ciele vzdelávacieho programu

Hlavný cieľ:

Získať odborné kompetencie v oblasti VMRaEIV potrebné na vykonávanie špecializovanej činnosti na základných a stredných školách a implementovať VMRaEIV do edukačného procesu v podmienkach konkrétnej školy/školského zariadenia.

Špecifické ciele:

Procesy učenia sa účastníka/čky smerujú k dosiahnutiu hlavného cieľa vzdelávania prostredníctvom nasledujúcich špecifických cieľov:

- rozvíjať svoje odborné kompetencie – osvojiť a profesionálne utriediť teoretickú bázu VMRaEIV vymedzenú učebnými osnovami VMR,
- získať základné znalosti z didaktiky VMRaEIV,
- rozvíjať znalosti o osobnosti učiteľa/-ky a charaktere predmetu (VMRaEIV),
- získať vedomosti k porozumeniu pojmov z témy sexuálne a reprodukčné zdravie a práva,
- získať znalosti z problematiky rodových stereotypov a ich prekonávanie,
- získať vedomosti k pochopeniu pojmov k problematike zodpovedného prístupu k sexuálnemu a reprodukčnému zdraviu,
- získať kompetencie tvorivo, primerane rozvíjať kľúčové kompetencie žiakov/čok cez obsah VMRaEIV z problematiky priateľstvo, zamilovanosť a láska,
- prehĺbiť vedomosti z tematiky dospievania,
- prehĺbiť vedomosti z tematiky anatómie a fyziológie pohlavných orgánov,
- získať potrebné znalosti k téme plánované rodičovstvo – antikoncepcia a prirodzené metódy plánovania rodičovstva,
- získať kompetencie vekuprimerane vysvetliť problematiku ochrany pred sexuálne prenosnými infekciami a ochrany pred sexuálnym násilím a zneužívaním,
- získať aktuálne vedomosti z problematiky sexuálnej orientácie vo vzťahu k ľudským právam, cirkvi, tradíciám,
- osvojiť si metódy aktívnej spolupráce s rodičovskou a odbornou verejnosťou v oblasti VMRaEIPV,
- získať kompetencie vypracovať, realizovať a hodnotiť vlastný plán spolupráce s poradenskými odbornými inštitúciami schopnými pomôcť v oblasti VMRa EIV,

- aplikovať princípy a zásady VMRaEIV založené na holistickom ľudsko-právnom občianskom a demokratickom princípe,
- rozvíjať spôsobilosti vytvárať a osvojiť si efektívne metodiky interaktívneho a zážitkového učenia sa žiakov založených na ich sociálnom učení a aktivizácii, a tvorivo ich realizovať v edukačnom procese,
- rozvíjať kompetencie vedieť spracovať vlastný zásobník aktivít a pracovných listov, zdrojov a pomôcok pre jednotlivé témy, osvojiť si metodiku ich praktického využitia a hodnotenia,
- získať spôsobilosť pre odborné vypracovanie programu VMRaEIV v podmienkach triedy/školy/školského zariadenia na základe výsledkov vlastného prieskumu a SWOT analýzy.

Obsah vzdelávacieho programu

modul	Tematické zameranie	Časový rozsah	
		prezenčne	dištančne
1. modul Teoretické východiská a didaktika VMRaEIPV	1. VMRaEIV – v kontexte medzinárodných dokumentov a dokumentov na národnej úrovni SR - Sexuálne a reprodukčné práva, typy sexuálnej výchovy a jej rôzne vymedzenia. - Prístupy v iných krajinách, výskumy a demografické súvislosti. - História a súčasnosť VMRaEIV na Slovensku. Definovanie sexuality a zdravia WHO. - Právny stav: práva detí, OSN, WHO. Školská politika VMRaEIV – Koncepcia a učebné osnovy. SWOT analýza.	2	
	Dištančná úloha k modulu 1a: Identifikovať aktuálny stav realizácie UO VMR v zmysle Koncepcie VMR v podmienkach vlastnej školy (SWOT analýza). Výstup: Písomné spracovanie SWOT analýzy podľa silných, slabých stránok, príležitostí a ohrození s využitím pri príprave prieskumu, formát A4, rozsah min. 2 strany. Spätná väzba: ústne zovšeobecnenia výstupov s diskusiou.		3
	2. Didaktika VMRaEIV - Obsah predmetu, princípy, zásady, všeobecné podmienky učenia sa. - Skúsenostné učenie - Kolbov cyklus. - Vymedzenie pojmov, určovanie edukačných cieľov, identifikovanie vplyvov, spolupráca s rodinou a odbornou komunitou, voľba vhodných metód a prostriedkov v procese, základné dokumenty. - Štandardy WHO.	2 2 2	
	Dištančná úloha k modulu 1b: Realizácia dotazníkového prieskumu vo vlastnej škole s cieľom identifikovať oblasti vzdelávacích potrieb žiakov v tejto oblasti podľa UO VMRaEIV – dotazník. Výstup: písomné spracovanie výsledkov prieskumu ako východisko pre	2	

	<p>spracovávanie dištančných úloh v nasledujúcich moduloch. Formát A4, rozsah najviac 3 normostrany</p> <p>Spätná väzba: Zovšeobecnenie výsledkov, ich komparácia a diskusia k nim.</p>		6
	<p>3. Osobnosť učiteľa/-ky a charakter predmetu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vymedzenie kompetencií – osobnostné, odborné psycho-didaktické. - Štyri roviny predpokladov. <p>Skupinová dynamika a uplatňovanie facilitáčnych zručnosti v jej jednotlivých fázach.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Učebné štýly žiakov/čok. Pedagogické prístupy podľa F. Kocha a WHO. <p>Dištančná úloha k modulu 1c: Spracovanie autodiagnostických dotazníkov na identifikáciu učebných štýlov, štýlov poznávania a postojov k sexualite. Sebareflexívne techniky.</p> <p>Výstup: stručná prezentácia vlastných zistení, sebareflexia, formát A4, rozsah 1-2 normostrany odovzdané písomne.</p> <p>Spätná väzba: ústna spätná väzba od lektora/ky a diskusia k výsledkom</p>	2 2 4	3
Spolu		24	12
<p>2. modul</p> <p>Sexuálne a reprodukčné práva a zdravie, etika a hodnotový rámec sexuality</p>	<p>4. Sexuálne a reprodukčné zdravie a práva (SRZP).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Charta sexuálnych a reprodukčných práv. - Vymedzenie pojmov: sexuálne, reprodukčné a ľudské práva, vývoj konceptu týchto práv. - Zdravotné služby, informovaný súhlas, preventívne prehliadky ako prevencia vzniku onkologických ochorení. - Hlavné princípy SRZP pre mladých ľudí. - Metodika aktivít: Keď tradície boľia. 	1 2 2 1 2	
	<p>5. Rod a rodovo citlivá výchova, rodové stereotypy</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sexualita a rodovosť. - Rodové stereotypy a ich prekonávanie. <p>Rôzne prístupy a diskurzy ku skúmaniu sexuality a rodovosti.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Metodika aktivít k téme 5. 	2 3 3	
	<p>6. Zodpovedný prístup k sexuálnemu a reprodukčnému zdraviu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Morálka, etika a hodnotový systém. - Zodpovednosť, zásady, informované rozhodnutia o sexualite, riziká promiskuitného správania, predčasnej a nezrelej sexuality, prostitúcia, slobodná možnosť voľby. Normy a viera. - Manželstvo v perspektíve: monogamia, polygamia, polyandria, polygýnia, detské manželstvá. skupinové manželstvá. Štruktúra a poslanie rodiny. - Metodika aktivít k téme 6. 	1 2 3 2	
	<p>7. Priateľstvo, zamilovanosť a láska – vzťahy medzi ľuďmi.</p>		

	<ul style="list-style-type: none"> - Identifikácia a vyjadrovanie citov v období dospievania. Komunikácia o citoch. Láska a jej fázy. Intimita, sexuálna príťažlivosť. Zodpovednosť. - Výber partnera, predstavy o budúcnosti. Teórie výberu partnera (Wichova teória a Mursteinova teória). - Manželské a partnerské vzťahy, trvalé spolužitie, rodičovstvo, predsudky, viera. Alternatívne spôsoby spolužitia. - Metodika aktivít k téme 7. 	2	
		2	
		2	
		2	
	<p>Dištančná úloha k modulu 2: spracovať súbor aktivít (ku každej téme jednu) k témam modulu s pracovnými listami, realizovať ich v určenej cieľovej skupine žiakov.</p> <p>Výstup: písomné spracovanie minimálne dvoch aktivít z modulu 2 podľa štruktúry s priloženým pracovným listom a vyhodnotením jej realizácie. Formát A4, rozsah cca 5 normostrán.</p> <p>Spätná väzba: ústne vyhodnotenie a diskusia v skupine.</p>		12
Spolu		32	12
3. modul Puberta a adolescencia – fyziológia zmien	<p>8. Dospievanie.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zmeny fyzické a psychické, telesný vzťah. Rozdiely v psychosociálnom vývine chlapcov a dievčat, rozdiely medzi biologickou, psychologickou a sociálnou zrelosťou. - Základné telesné procesy spojené s dospievaním a hygiena. Vnímanie tela, kult tela a médiá. Model zdravia R. Ebersta. - Metodika aktivít k téme 8. 	3	
		3	
		2	
	<p>9. Anatómia a fyziológia pohlavných orgánov</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fyziológia pohlavných orgánov a styku. Počatie, gravidita, vývin plodu, pôrod, starostlivosť o novorodenca. - Zdravotné služby, pravidelné návštevy odborných lekárov, prevencia. - Metodika aktivít k téme 9. 	4	
		2	
		2	
	<p>10. Plánované rodičovstvo - antikoncepcia a prirodzené metódy plánovania rodičovstva</p> <ul style="list-style-type: none"> - Plánované rodičovstvo a reprodukčné zdravie z hľadiska záverov Káhirskej konferencie OSN, plánované rodičovstvo ako základné ľudské právo. Prístupy pro choice – pro life, riešenie dilem o UPT v kontexte rozdielného svetonázoru. Hniezda záchrany, utajený pôrod. - Prirodzené metódy regulácie počatia a antikoncepcia - výhody a nevýhody, dostupnosť a pravidlá používania. - Nežiaduca gravidita, nezrelé materstvo, manželstvo, nechcené deti. Etické problémy a dilemy. Metodika aktivít k téme 10. 	2	
	2		
	2		

	<p>Dištančná úloha k modulu 3: spracovať súbor aktivít k témam modulu (ku každej téme jednu) s pracovnými listami, realizovať ich v určenej cieľovej skupine žiakov.</p> <p>Výstup: písomné spracovanie minimálne dvoch aktivít z modulu 3 podľa štruktúry s priloženými pracovnými listami a vyhodnotením ich realizácie.</p> <p>Formát A4, rozsah cca 5 normostrán.</p> <p>Spätná väzba: ústne vyhodnotenie a diskusia v skupine.</p>		12
Spolu		24	12
4. modul Inakosť, riziká a prevencia	<p>11. Ochrana pred sexuálne prenosnými infekciami (SPI) a HIV/AIDS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rizikové sexuálne správanie, klasifikácia SPI, príznaky, liečba, prevencia. Vírus HIV a AIDS. 3 - Význam poznania zdravotného stavu svojho i partnerovho, zdravotných a sociálnych rizík užívania drog a možnosti nákazy SPI. 2 - Zodpovednosť v sexuálnom správaní. 1 - Metodika aktivít k téme 11. 2 		
	<p>12. Ochrana pred sexuálnym násilím a zneužívaním; sexualizované násilie medzi deťmi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sexuálne, sexualizované násilie, zneužívanie detí. 2 - Rodovo podmienené násilie. Tabu incestu. 1 - Sexuálne delikty, deviácie, sexuálna delikvencia., Postoje spoločnosti, právny rámec, diagnostika a symptómy sexuálneho zneužívania, kazuistiky. Povinnosť školy v prípade podozrenia na zanedbávanie, týranie a zneužívanie detí. Inštitúcie poskytujúce ochranu a pomoc obetiam násilia. Užitočné kontakty. 1 - Techniky prípravy detí na aktívnu sebaobranu a naučenie bezpečného správania a riešenia krízových situácií. 2 - Metodika aktivít k téme 12. 2 		
	<p>13. Sexuálna orientácia, homosexualita</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inakosť v sexualite. 2 Sexuálna orientácia a ľudské práva, cirkev a heterosexuálna norma, tradície. Coming out. - Mýty a predsudky. 2 - Poradenstvo. 2 Metodika aktivít k téme 13. 2 		
	<p>Dištančná úloha k modulu 4: spracovať súbor aktivít k témam modulu (ku každej téme jednu) s pracovnými listami, realizovať ich v určenej cieľovej skupine žiakov.</p> <p>Spracovať zoznam inštitúcií poskytujúcich poradenstvo a pomoc v oblasti prevencie a intervencie v problematike násilia.</p> <p>Výstup: písomné spracovanie aktivít (minimálne dvoch) k modulu 4 podľa štruktúry s priloženými pracovnými listami a vyhodnotením ich</p>		15

ITMS kód Projektu: 26140230002

ITMS kód Projektu: 26120130002

	realizácie. Formát A4, rozsah cca 5 normostrán. Spätná väzba: ústne vyhodnotenie a diskusia v skupine.		
Spolu		24	15
SPOLU		104	51

Hlavné metódy, formy a spôsoby realizácie vzdelávacieho programu: Zážitkové učenie, práca v skupinách, psychoetický výcvik, skupinové a tvorivé riešenie problémov, morálne dilemy, prípadové štúdie, heuristiky, práca na produkte, prezentácie, e-mailová korešpondencia, riadená diskusia, interaktívne prednášky, pozorovanie, prieskumy, sebaeflexia, štúdium odporúčaných zdrojov.

Profil absolventa/ky: Absolvent/ka vzdelávacieho programu VMRaEIV získa kompetencie potrebné na výkon špecializovaných činností v oblasti aplikácie obsahu VMRaEIV v podmienkach svojej základnej alebo strednej školy, resp. školského zariadenia. Má spôsobilosti vytvárať a osvojiť si efektívne metodiky interaktívneho a zážitkového učenia sa žiakov založených na ich sociálnom učení a aktivizácii, a tvorivo ich realizovať v edukačnom procese, vie spracovať vlastný zásobník aktivít a pracovných listov, zdrojov a pomôcok pre jednotlivé témy, má spôsobilosť pre odborné vypracovanie programu VMRaEIV v podmienkach triedy/školy/školského zariadenia na základe výsledkov vlastného prieskumu a SWOT analýzy.

Rozsah a trvanie vzdelávacieho programu:

Spolu 155 hodín, z toho prezenčne 104 hodín a dištančne 51 hodín

Trvanie vzdelávacieho programu:

najviac 18 mesiacov

Bližšie určená kategória, podkategória pedagogických zamestnancov, kariérový stupeň, kariérová pozícia:

kategória: -

podkategória pedagogických zamestnancov: -

kariérový stupeň: -

Kariérová pozícia: koordinátor výchovy k manželstvu a rodičovstvu

Podmienky pre zaradenie uchádzačov na kontinuálne vzdelávanie:

Na kontinuálne vzdelávanie bude zaradený pedagogický zamestnanec zaradený v kariérovej pozícii koordinátor výchovy k manželstvu a rodičovstvu, ktorý spĺňa kvalifikačný predpoklad vzdelania v súlade s vyhláškou MŠ SR č. 437/2009 Z. z. v znení neskorších predpisov a ktorý má absolvovaných **aspoň šesť mesiacov** pedagogickej činnosti (§ 35 ods. 10 zákona č. 317/2009 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Spôsob prihlasovania: Písomná prihláška na kontinuálne vzdelávanie podpísaná uchádzačom.

Spôsob preukázania príslušnosti k cieľovej skupine:

V prihláške riaditeľ školy/školského zariadenia svojim podpisom potvrdzuje správnosť uvedených údajov, riaditeľovi školy potvrdzuje prihlášku zriaďovateľ.

Ak riaditeľ/školského zariadenia nepotvrdí uvedené údaje v prihláške, predkladá uchádzač spolu s prihláškou dokumenty, ktoré umožnia poskytovateľovi vzdelávania overenie príslušnosti k cieľovej skupine vzdelávacieho programu.

Spôsob ukončovania a požiadavky na ukončenie vzdelávacieho programu

Špecializačné vzdelávanie sa ukončuje obhajobou písomnej záverečnej práce v rozsahu 20 - 25 strán kladne posúdenej jedným recenzentom a záverečnou skúškou pred trojčlennou skúšobnou komisiou. Posudok recenzenta obsahuje hodnotenie aktuálnosti, odbornosti, originality záverečnej práce, odporúčanie alebo neodporúčanie práce na obhajobu, otázky pre autora písomnej záverečnej práce zamerané na praktickú stránku činnosti koordinátora výchovy k manželstvu a rodičovstvu.

Termín odovzdania záverečnej práce a výstupov z dištančnej formy vzdelávania je minimálne 2 mesiace pred plánovaným termínom ukončenia vzdelávania.

Požiadavky na ukončenie vzdelávacieho programu

- účasť najmenej 80 % z celkového rozsahu prezenčnej formy vzdelávania,
- spracovanie a odovzdanie výstupov z dištančnej formy vzdelávania z tém zadaných v obsahu,
- úspešná obhajoba záverečnej práce, ktorá priamo súvisí s programom špecializačného vzdelávania,
- úspešné vykonanie záverečnej skúšky.

Tézy na záverečnú skúšku:

1. VMRaEIV v kontexte medzinárodných dokumentov a dokumentov na národnej úrovni.
2. Systémy sexuálnej výchovy v Európe – diverzifikácia prístupov, diskurzov a názvov.
3. Sexualita, sexuálne a reprodukčné zdravie podľa WHO.
4. Didaktika VMRaEIV: základný obsah v kontexte štandardov WHO a UO VMRaEIV.
5. Princípy a zásady VMRaEIV podľa rôznych autorov (Janiš, Sielert, Rovňanová – Lukšík, Poliaková...)
6. Metodika VMRaEIV, zásady výberu metód. Skúsenostné učenie – Kolbov cyklus učenia.
7. Osobnosť učiteľa VMRaEIV – 4 roviny predpokladov a pravidiel facilitácie v skupine a skupinová dynamika.
8. Pedagogické prístupy k VMRaEIV, RAP prístupy.
9. Ľudskoprávne východiská sexuálneho a reprodukčného zdravia, hlavné princípy SRZP pre mladých, Charta SRZP.
10. Rod a rodovosť, rodové stereotypy v rodine a v škole a ich prekonávanie.
11. Sexualita a morálka. J. Piaget, L. Kohlberg. Mužská a ženská morálka. Výchova k hodnotám.
12. Puberta a adolescencia z hľadiska vývinovej psychológie.
13. Dospievanie z hľadiska fyziologických a psychosociálnych zmien.
14. Predčasná a nezrelá sexualita a Model zdravia R. Ebersta.
15. Anatómia a fyziológia pohlavných orgánov. Starostlivosť a prevencia SPI a onkologických ochorení.
16. Počatie a gravidita, prenatalný vývin jedinca, pôrod, starostlivosť o novorodenca, dojčenie. Negatívne a pozitívne vplyvy na plod.

17. Plánované rodičovstvo ako základné ľudské právo. Metódy, klasifikácia, výhody a nevýhody. Prístupy pro choice - pro life.
18. Sexuálne prenosné infekcie, ich klasifikácia, príznaky, prevencia.
19. HIV a AIDS - história súčasnosť, fakty a mýty, postoje spoločnosti. Prevencia.
20. Sexuálne a sexualizované násilie, zneužívanie. Príznaky. Prevencia a intervencia.
21. Rodovo podmienené násilie. Druhy násillia a prevencia.
22. Sexuálna orientácia v historických, kultúrnych, medicínskych a pedagogických súvislostiach.
23. Sexuálna delikvencia a deviácie. Základné odlišnosti.
24. Organizácia a štruktúra rodiny. Formy manželstva. Funkcie rodiny.
25. Socializácia a rodina. Vývoj identity. Výchovné štýly v rodine.
26. Alternatívne neformálne spôsoby manželského spolužitia.
27. Ťažkosti manželského a partnerského spolužitia, krízy, rozklad vzťahov.

Personálne zabezpečenie vzdelávacieho programu:

Garant vzdelávacieho programu: Mgr. Judita Henešová, učiteľka pre kontinuálne vzdelávanie s druhou atestáciou a aprobáciou etická výchova, Metodicko-pedagogické centrum, regionálne pracovisko, Horná 97, Banská Bystrica. Garantka spĺňa požiadavky § 43 ods.4 a 5 zákona č. 317/2009 Z. z v znení neskorších predpisov.

Lektori/ky: učiteľia/lky pre kontinuálne vzdelávanie spĺňajúci kvalifikačné predpoklady: vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, vykonanie prvej atestácie a najmenej sedem rokov pedagogickej činnosti, odborníci/čky z oblasti medicíny, MVO a učiteľia/lky vysokých škôl vedecky a pedagogicky pôsobiaci v tematickej oblasti VP a ďalší odborníci/čky. Lektori musia spĺňať podmienky Čl. 2 bodu 12 Smernice 18/2009-R.

Finančné, materiálne, technické a informačné zabezpečenie vzdelávacieho programu:

Finančné zabezpečenie:

Náklady spojené so vzdelávaním budú financované z národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov a z prostriedkov rozpočtu MPC. V prípade viacdňových vzdelávacích podujatiach bude ubytovanie a stravovanie hradené iba z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Cestovné náklady účastníka/čky vzdelávania hradí vysielajúca organizácia, resp. účastník/čka sám/sama.

Materiálne a technické zabezpečenie vzdelávania pre 1 vzdelávaciu skupinu:

Štandardná miestnosť pre 20 – 30 účastníkov, CD prehrávač, dataprojektor, notebook, biela flipčartová tabuľa, 60 ks flipčartových papierov a fixky, kancelársky papier, farebný papier A4, papierová lepiaca páska a lepiaca guma.

Informačné zabezpečenie:

Bezplatne bude účastníkom/čkám poskytnutý dištančný text v elektronickej forme a študijný text v tlačenej forme

Odporúčané učebné zdroje:

K záverečnej práci:

TUREK, I. *Ako písať záverečnú prácu*. Bratislava : MPC, 2005. 28 s.

ITMS kód Projektu: 26140230002

ITMS kód Projektu: 26120130002

MÄSIAR, P., KVAPIL, R. *Ako písať záverečné práce*. Bratislava : MPC, 2010. 32 s.

KATUŠČÁK, D. *Ako písať vysokoškolské a kvalifikačné práce*. Bratislava : Stimul, 1998. 117 s.

MEŠKO, D., KATUŠČÁK, D. et al. *Akademická príručka*. Martin : Osveta, 2004. 316 s.

K metodológii prieskumu:

NOVÁK, M. *Metodológia pedagogického skúmania*. Banská Bystrica : MPC, 2003. 52 s.

ZELINA, M. *Príručka na uskutočnenie pedagogického prieskumu, výskumu, experimentu, na napísanie práce z oblasti pedagogiky, pedagogickej psychológie*. Bratislava : MCMB, 1995. 29 s.

TUREK, I. *Učiteľ a pedagogický výskum*. Bratislava : MC, 1998. 120 s.

KÖBÖLOVÁ, E., RÖTLING, G., SIHELKY, B. *Príručka na uskutočnenie pedagogického prieskumu*.

Banská Bystrica : MPC, 2006. 28 s.

Študijná literatúra:

BIANCHI, G. *Upgrade pre sexuálnu výchovu : zborník z konferencie „Alternatívy zodpovednej sexuálnej výchovy“ v Modre 28. – 30. 11. 2001*. Bratislava : Veda, 2003.

BRAUN, G. *Proti sexuálnemu zneužívaniu detí*. Bratislava : Aspekt, 1999.

CAPELLA, A. *Prirodzená cesta. Billingsova metóda*. Dolný Kubín : Zrno, 1988.

CVIKOVÁ, J., JURÁŇOVÁ, J. *Ružový a modrý svet : rodové stereotypy a ich dôsledky*. Bratislava : Aspekt, 2005.

ELLIOTOVÁ, M. *Jak ochrániť své dítě*. Praha : Portál, 1995.

FENWICKOVÁ, E., WALKER, R. *Sexuálna výchova*. Bratislava : Cesty, 1996..

GRAVELLOVÁ, K., CASTRO N, CASTRO CH. *Čo sa deje tam dole?* Bratislava : Columbus, 2004.

GRAVELLOVÁ, K., GRAVELLOVÁ J. *Už som to dostala : všetko, na čo sa ti nechce pýtať (ale čo by si rozhodne mala vedieť)*. Bratislava : Columbus, 2004.

GURÁŇ, P., FILADELFIOVÁ, J. *Deti o svojich právach – Slovensko 2009 : záverečná správa z výskumu*. Bratislava : Slovenský výbor pre UNICEF, 2009. ISBN 80-224-0783-6, s. 11-20.

JONESOVÁ, H. *Zázrak života*. Bratislava : Junior, 1994.

LUKŠÍK, I., SUPEKOVÁ, M. *Sexualita a rodovosť v sociálnych a výchovných súvislostiach*. Bratislava : Humanitas, 2003.

MARKOVÁ, D. *Predmanželská sexualita v kontextoch sexuálnej diverzity a variability*. Bratislava : Regent, 2007. 246 s. ISBN 978-80-88904-59-5

MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha : Grada Publishing – Avicenum, 1996.

MC GUINNESS, D. *When Children Don't Learn*. New York : Basic Book, 1985.

NEMCOVÁ, L. *Výchova k manželstvu a rodičovstvu v škole*. 1. vyd. Banská Bystrica : PF UMB, 2008. 100 s. ISBN 978-80-8083-569-9

NEMCOVÁ, L. 2010. Rodové správanie súčasných rodín v období transformácie spoločnosti. In *Slovenská rodina v kontexte transformačných premien*. Banská Bystrica : PF UMB, 2010. ISBN 978-80-557-0034-2, s.125-149.

OAKLEYOVÁ, A. *Pohlaví, gender a spoločnosť*. Praha : Portál, 2000.

ONDRISOVÁ, S., ŠÍPOŠOVÁ, M., ČERVENKOVÁ, I., JÓJART, P., BIANCHI, G. *Neviditeľná menšina*. Bratislava : Nadácia Občan a demokracia, 2002.

OUDENHOVEN van, N., WAZIR, R. *Newly Emerging Needs of Children : An Exploration*. Antwerp : Garant, 2006.

ITMS kód Projektu: 26140230002

ITMS kód Projektu: 26120130002

- PIOVARČIOVÁ, T., HALAŠOVÁ, D., MIHÁLIKOVÁ, J., BAGALOVÁ, L., GOGOLOVÁ, D. *Novo vynárajúce sa potreby detí na Slovensku : prieskumná štúdia*. Bratislava : IUVENTA, 2010. 61 s. ISBN 978-80-8072-102-2
- PODMANICKÝ, I., GLASA, J. *Výchova k manželstvu a rodičovstvu*. Bratislava : MC, 1999.
- POLIAKOVÁ, E. Vývoj sexuálnej výchovy na Slovensku. In BIANCHI, G. (Ed.): *Upgrade pre sexuálnu výchovu*. Bratislava : VEDA, 2003.
- POLIAKOVÁ, E., KONEČNÝ, P. *Učiteľ a sexuálna výchova : zborník*. Nitra : Slovidiac, 1996.
- POLIAKOVÁ, E., PORADOVSKÝ, K. *Keď dospievam*. Bratislava : SPN, 2003.
- POLIAKOVÁ, E. *Výchova k rodičovstvu, manželstvu a etike intímnych vzťahov*. K projektu EÚ: profesionálna príprava pre výchovné a vzdelávacie pôsobenie na deti v otázkach rodičovstva, manželstva a etiky intímnych vzťahov. Zborník. Nitra : Slovidiac, 1996.
- PREVENDÁROVÁ, J., KUBÍČKOVÁ, G. *Základy rodinnej a sexuálnej výchovy*. Bratislava : SPN, 1995.
- PREVENDÁROVÁ, J. *Výchova k manželstvu a rodičovstvu*. Bratislava : SPN, 2000.
- PŠENIČKA, O. *Trblietanie dotyku. Sexuálna výchova v rodine*. Prešov : JAS, 1997.
- ROVŇANOVÁ, L., LUKŠÍK, I., LUKŠÍKOVÁ, L. *Metodická príručka pre sexuálnu výchovu na druhom stupni ZŠ v rámci osnov VMR*. Bratislava : OKAT plus, 2007. 154 s. ISBN 978-80-88720-10-2
- ROVŇANOVÁ, L. *Námety pre výchovu k manželstvu a rodičovstvu na I. stupni ZŠ*. B. Bystrica : MPC, 2001.
- ROVŇANOVÁ, L. *Výchova k manželstvu a rodičovstvu (VMR) v kontexte školskej reformy*. In MARKOVÁ, D. (ed.) *SEXUALITIES IV : zborník vedeckých príspevkov*. Bratislava : UK, 2010. S. 248-281.
- ROVŇANOVÁ, L. et al. *Sexuálna výchova v kontexte ľudských práv : stručný sprievodca*. Bratislava : SPR, 2012. 99 s.
- STRMEŇOVÁ, J. *Doniesol ma bocian?* Bratislava : Mladé letá, 1971.
- Štátny vzdelávací program pre ISCED 2, 3*
- ŠULOVÁ, L. *Jak učiť výchovu k manželstvu a rodičovstvu?* Praha : Grada Publishing, 1995.
- TROJAN, O. *Jak mluvit s dětmi o sexu Irádce pro rodiče a učitele*. Praha : Fragment, 2009
- Učebné osnovy VMR dostupné na www.statpedu.sk
- VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., SPILKOVÁ, J. *Sexuální násilí na dětech : výskyt, podoby, diagnostika, terapie a prevence*. Praha : Portál, 1999.
- VERDOUXOVÁ, CH., COHEN, J., KAHN-NATHANOVÁ, J., TORDJMAN, G. *Encyklopédia pohlavného života*. Martin : Slovart 1994. 4 zv.
- VERNARCOVÁ, J. *Sexuálna výchova*. Nitra : UKF, 2011.
- VIŠŇOVSKÝ, L., HRONCOVÁ, J. *Slovenská rodina v kontexte transformačných premien*. Banská Bystrica : PF UMB, 2010. 358 s.
- WINKELMANN, CH. et al. *Standards for Sexuality Education in Europe. A framework for policy makers, educational and health authorities and specialists*. Cologne : WHO Regional Office for Europe and BZgA, 2010. ISBN 978-3-942819-12-0
- Legislatívne normy

Návrh počtu kreditov

Spolu – 46 kreditov

31 kreditov za rozsah vzdelávania a 15 kreditov za spôsob ukončenia (obhajoba záverečnej práce, záverečná skúška pred skúšobnou komisiou).